

ספרוי — אוצר החסידים — ליאובאומיטש

שער
שלישי

קובץ
שלשת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליאובאומיטש

•

וארא

(חלק בו שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“
ברוקלין, נ.י.
770 איסטערן פֿאַרְקוֹווּי
שנת חמישת אלפים שבע מאות שמות ושם לשכונות
שבוע פרשנות וארא, כב-כח טבת, ה'תשפ"ו (ב)

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשנות וארא, כב-כח טבת, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehota.org / www.kehota.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehota.org

וארא

מען דארף דאך אבער פארענטפערון ד' שאלה הנ"ל לכל המפרשים — ובפרט לויטן טעם הנ"ל (ודיע"ה) — וועלכון דער אלטער רביב רבענצעט להלכה אין שו"ע — און ד' כוסות זיינען בנגד ד' לשונות של גאולה.⁸

ב. דער דין אייז' און צום סדר דארף מען נעמען דרי' מצות. און דער טעם דערופיך איז, וויל מען דארף האבן צוויי שלימות "לבצוע עליון כמו בשאר יוט" און "עוד פרוסה אחת משומם לחם עוני"¹⁰ (א"דער, ווי עס שטייט אין מרדכי¹¹ נאך א טעם: שלש מצות לזכור לחמי תודה).

(6) בוגדי ישע למרכי שם ממשע שמספרש שא"ז פולגתה כ"א שצרכיכם לב' הטעמים (ע"ש). אבל מफשטות הלשון בירושלמי וביר שם (משא"כ בשם"ר, כדלקמן הערת 8) ממשע שם ב' דיעות. וראה הערת הבאה.

(7) או"ח שם. וראה בארוכה לקו"ש חי"א ע' 14 ואילך (הגש"פ עם ביאורים (קה"ת תשמ"ר) ע' תה ואילך). ושם, שיל' שנקפ'ם (גם) להלכה בין הטעמים, אי הסבה הי' תני' בשתייה ד' כוסות, ע"ש.

(8) ביפ"ת שם תירץ, "א"ג משום קרא דכו ישעות אשא כדמשמע לפקון בשמו"ר פ"ו (שם) דקאמר (כהמשׁך להטעט ד' ג' גאולה") לקיים מה שנזכר בס' שעשות אשא" (והיו דענין של גאולה וישועה צ"ל על כס דוקא. וראה גם מת"ם שם. חי' חת"ס לפחסים צט. ב).

אבל לפמש' במרכי ע"ד הגירסת בירושלמי וביר' שם "לכ' ים בנגד ד' כוסות האמורים לישועה", ה'ז טעם שנ"י.

(9) טושו"ע (וזדדה¹²) או"ח סט"ג ס"ד (ס"כ). טור שם ס"ס טעה. שו"ע (וזדדה¹³) שם ס"א (ס"ג). (10) לי' אדחה¹⁴ טעה שם. וראה נ"כ הטושו"ע סטעה שם.

(11) סוף פחסים — סדר של פחס" (ועד"ז בטמ"ם שם טורה. מהרייל הל' ההגדה). וראה נ"כ הטושו"ע בארוכה לקו"ש חי"ב ע' 30 ואילך (נדפס גם

א. חז"ל זאגן, און ד' כוסות וואס די חכמים האבן מתקין געווען צו טרינן-קען בליל פסה, זיינען בנגד ד' לשונות של גאולה (וואס שטייען בתחלת פרשתנו) — והוציאתי והצלתי וגאלתי. ולחתה.

פרעגט דער מרדכי¹⁵: "ליבעי ארבע לחכמים" — אכילת מצה בליל פסה איז דאך מן התורה (און "על שם שנגאלו אבותינו מצרים"¹⁶) ואלא דאך (מער) מתאים געווען צו מתקין זיינן מיזאל צום "סדר" נעמען פיר מצות בנגד ד' לשונות של גאולה?

דער מרדכי איז ממשיך: "לכ' ים בנגד ד' כוסות האמורים לישועה כו'" — די שאלה האמורה און דער טעם פון ד' "יש מפרשימים"¹⁷ און ד' כוסות זיינען "בנגד ד' כוסות האמורים לישועה", וואס דאס איז ניט שיר בלאם.

(1) ירושלמי פסחים פ"י ה"א. ב"ר פפ"ה, ה. שמ"ר פרשטו פ"ז, ד. וועוד.

(2) ו. ויז.

(3) פסחים — "תוספת מערבי פסחים" קרוב לתחלתו. ועדז' הקשה במתה משה סתר. יפה תואר החלם לב"ר שם [אליא שהוא מפרט (ועד"ז במת"מ)] "ולא במנינו תבשלין או שאר עניינים", ורק עז' מתאים חירוצו (הא) "משום דין משום חירותו". אבל במרדכי ייל' שהכוונה בקשישתו היא כבפניהם).

(4) משנה פסחים (קטן, ב). וראה שו"ע אדחה¹⁸ או"ח סט"ב ט"ד: אכילת צוית .. מצה .. הכריכה .. אפיקומן .. שתיה' ד' כוסות .. שכל דברים אלו הם זכר לגאולה ולהחיות.

(5) הובג' ג' צדעת זגנים מעז'ת בא. י. ה. ס' המהיג (שנסמן לפקון הערת 16). מט"מ שם.

וראה דעת ייב"ב ביר' שם; ירושלמי שם (כוסות של חממות) — אלא שם, שד' כוסות הם בנגד ד' כוסות של פורענות כו, "וכגנון .. כוסות של ישועה (נחות) לעתיך". וראה הערת 8.

גענומען פון (טומאת) מצרים – "נגלה עליהם ממה"ם הקב"ה וガלים".

ויל איז דאס איז דער עניין וואס די שלימות פון גאולת מצרים איז געווען ערשות בי מתן תורה¹⁵ [ויל מען זעם עס אויר אין די ד' לשוננות של גאולה, איז דער פערטער (לעטנער¹⁶) לשון, וולחתי אתכם ליל לעם, מינט – בשעת – דורך – מתן תורה¹⁷] – וויל דער תכליות פון גאולת מצרים ושלימותה איז איז די איזן זאלן ארוייס בשלימות פון (טומאת) מצרים. וואס דאס האט זיך "געטאָן" בפונגל אין די טאג צוישן יציאת מצרים און מתן תורה, ווען איזן האבן זיך גערייט צו קבלת התורה¹⁸, בי איז קומענדיק צו מתן תורה זיינען איזן שווין. געווען ראייז צו דעם תואר "גוי קדוש"¹⁹.

לויט דעם איז מובן דער חילוק צוישן "מצה" און "יין" (בוסות):²⁰

מצה איז מדגיש די גאולת מצרים ווי זי איז געקומען (ניט (אוזי) מצד דער עברודה פון איזון, נאר) איז און אופן פון – בלשון ההגדה "מצה זו شأنו אוכלים .. על שם שלא הספיק בצתת של אבותינו להחמיר עד שנגלה עליהם ממה"ם הקב"ה וガלים", מצד דעם אויז

15) כמש"ג (שםות ג, יב) בהזיהיאת העם מצרים תעדרו את האלקים על הרור הזה.

16) כי "והבאתה" (שבטוק ח) אינו לשון של גאולה, אלא בשורת הארץ היא" (ס' המניה ה' פטח סי' נא. ראה גם תוכ' הדר זקנים פרשנו כאן "דאין זה לשון גאולה". אבל ראה דעת זקנים שהဟרעה 5.5 ואכ"מ).

17) רבינו בחיי, ספרנו ומדרש הגadol עה"פ. מאורי פשחים צט. ב. מתי"מ סתריז' (ב"הדרך השני). ועוד.

18) ראה זה שם. ר'ין סוף פשחים. ועוד (ראה לקוש' חכ"ב ע' 114).

19) יתרו יט. ג. (להעיר מגבורות ה' להמהר"ל פרק ס.

ולהוסיף איז וויבאלד איז יעדער עניין איז תורה איז בדיק, איז מסתבר למחר, איז ניט נאר מצד א זיטיקון טעם, נאר אויר – ווי מספר הכווסות) פאַרבעונדז מיטון תוכן וטעם פון אכילה מצה בכלל, וואס איזן (כנ"ל) "על שום שנגאלו אבותינו ממצרים"²¹.

עפ"ז קומט אויס, איז איז גאולת מצרים זיינען פאַראון צוויי עניינים: איזן עניין וואס באַשטייט פון דריי פרטימ, וואס דער עניין (פון דער גאולה) וווערט אויסגע-דריקט איזן אכילת מצה, און דערפאָר נעט מען דריי מצות; און אַ צוויתען עניין וואס באַשטייט פון פיד פרטימ (ד' לשונות של גאולה), וואס כנוגdem האט מען מתקין געווען די ד' בוסות.

ג. ויל הביאור איז דעם:

עס איז ידוע וואס שטייט איז ספרים¹³ איז בשעת יציאת מצרים זיינען איזן ניט געווען ראייז צו דער גאולה, און עד כדי כה, איז ווען איזן בליבין נאָך איזן רגע איז מצרים, וואָלטן זיִי ר' אַינגןץ פאַריזונקען געוואָרין אין טומאת מצרים (חמשים שעורי טומאה). נאר דער אויז-ברערטער האט זיִי "כהרף עין"¹⁴ ארוייס-

בהגש'פ הניל' ע' תואילך) – שכונת המרכבי היא לטעם על ג' מצות (משא"כ בטור ר'מא טהע"ה. שיע' אדיה"י סטנ'ח ס"ה). ע"ש – עוד טעמים ראה הגש'פ (קה"ת) עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' ו.

12) לטעם המՃכי הניל' ה' שייך לגאולה כמש' שם "והשתא נמי גנאלו משעבוד מצרים". אבל זהה שיבות לבילות עניין של גאולה, ומסתבר לומר שיש שייכות בין הספר ג' (מצות) גם עם תפון המירוץ דגאولات מצרים (ע"ד ד' לשונות של גאולה).

13) ראה צורו המור בא' יב, מ. ועוד – הובאו בה�ש'פ הניל' ע' ל. וראה זהה חדש ר' פ' יתרו.

14) מכילתא (הובא בפרש"י) בא' יב, מא. – ע"פ המכobao בפניהם מובנת הדגשת המכללתא "כהרף עין".

מיינט – דער אַרְוִיסָגֵין פֿוֹן רַע בְּדַרְךָ
אתכפייא²⁹, מֵצֶד קְבָלַת עֹולָם.

משאָכָ בְּיַין וּוֹסָס הַאֲטָ אַ טָּעַם, אַ
גַּעַשְׁמָאָק, בֵּין אַזְדָּס רַופָּט אַרְוִיס שִׁירָה
בְּיִם אָדָם הַשׂוֹתָה (אַזְ אָוּרְמִים שִׁירָה
אַלְאָ עַל הַיּוֹן³⁰) – אַזְ אַזְ עַס אַ זְכָר
לְגַאֲוָלה וְלְחוֹרוֹת³¹ אַוְיךָ וּזְיַי הַאֲטָ זְיךָ
סּוֹפְּ-סּוֹפְּ אַוְיפָּגְּעָטָן בְּפֻועַל בֵּי אַיְדֵין, אַזְ
זְיַי (מֵצֶד צְיַינָר עַבְדָה וּמְצִיאָת³² זְיַינָעַנָּן
נְגַאל גַּעַוּאָרָן פֿוֹן דָעַם רַע פֿוֹן מְצִירִים).

ד. עַפְּפַי זְוַעַט מַעַן פְּאַרְשְׁטִין דָעַם
טָעַם הַחְולָק צְוִישָׁן דָעַם מִסְפַּר הַמְּצָוֹת
(ג') אַזְ אַזְ מִסְפַּר הַכּוֹסּוֹת (ד²⁰):

אַזְ אַזְ דִּי לְשׁוֹנוֹת שֶׁגַּאֲוָלה אַזְ דָּא
אַ חְילָוק צְוִישָׁן דִּי עַרְשְׁטָעַ דְּרִי לְשׁוֹנוֹת
אַזְ דָעַם פֻּעָרְטָן: דִּי עַרְשְׁטָעַ דְּרִי לְשׁוֹנוֹת
– „וְהַזָּאת אַתָּכָם מִתְחַת סְכָלּוֹת מְצִירִים
וְהַצְלָתִי אַתָּכָם מַעֲבוֹדָתָם וְגַאלָתִי אַתָּכָם
בְּזַרְעוֹ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדוּלִים³³ – זְיַינָעַנָּן
עַנְנִיָּה גַּאֲוָלה וּוּלְכָבָע זְיַינָעַנָּן גַּעַוּאָרָן
בְּאַלְדָ בֵּי צִיאָת מְצִירִים, וּוְיִיל זְיַי זְיַינָעַנָּן
גַּעַקְמָעַן מַלְמָעָלה, כְּנַיל³⁴; משאָכָ בְּדַרְךָ
פֻּעָרְטָעַ עַנְנִיָּן „וּלְקַחְתִּי אַתָּכָם לִי לְעַם“,
כְּאַטְש אַוְיךָ דָא וּוּעָרְטָעַ גַּעַזְאָגָט „וּלְקַחְתִּי“
(מַלְמָעָלה), אַזְ אַזְ עַס אַבְעָר אַפְּהָעָגִיק פֿוֹן
אַיְדֵין, זְיַי דָרְפָּן וּוּעָרָן רַאוִי צַו זְיַן
„לִי לְעַם“. אַזְ אַזְ אַס הַאֲטָ זְיךָ עַרְשְׁטָעַ
אַוְיפָּגְּעָטָן בְּפֻועַל בְּשְׁלִימָוֹת בֵּי מַתָּן
תוֹרָה (כְּנַיל³⁵).

אַזְ אַזְ דְּרִיבְעָר אַזְ מִצָּה בְּמִסְפַּר גַּי –
כְּנַגְדָ דִּי עַרְשְׁטָעַ דְּרִי לְשׁוֹנוֹת שֶׁגַּאֲוָלה
– וּוְיִיל אַזְ אַזְ מִצָּה אַזְ מַודְגָּשׁ דִּי גַּאֲוָלה

(29) תניא שם.

(30) ברבות לה, א. וש"ג.

(31) ראה הערתא.⁴

(32) וּיִיל שָׁוֹהוּ הַחְילָוק (בְּשְׁלִימָוֹת): עַבְדִּי אַתָּם
– בְּשַׁעַת מִתְחַת (לִונְגָה) – וְלֹא עַבְדִּים לְפֻרְעָה –
בְּטַז' בְּנִיסְן (וּבְקָרְיִיסְטָן).

בערטון; מִצָּה אַזְ פְּאַרְבּוֹנְדוֹן מִיטָן „חַפְּצָה²¹ פֿוֹן דָעַר גַּאֲוָלה – „לֹא הַסְּפִיק
בְּצַקְתָּה שֶׁל אַבְוֹתֵינוּ לְהַחְמִיזָה“ – דָעַר
„חַפְּזָן“ אַרְוִיסְצְוֹנְגָעָמְעָן²² דִי אַיְדֵין פֿוֹן
טוּמָאת מְצִירִים²³ (כְּנַיל).

אוֹן דָעַרְפָּאָר מוֹזְמִצָּה זְיַן אַ „לְחַמְּ
עַוְנִי²⁴ דָוקָא, אַזְ עַנְיִן אַלְאָ בְּדַעַת²⁵, זְכָר
לְמַצְבָּה פֿוֹן עַנְיוֹת אַזְ קְדוּשָׁה וְתַהְרָה.
וּבְפַשְׁטוֹת – אַ לְחַמְּ וּוֹסָס הַאֲטָ נִיטְקִין
טָעַם (וּוֹי חַמְּץ אַדְעָר מִצָּה עַשְׁרִיה²⁶) –
וּוְיִיל „טָעַם“ וּוְיִזְוְט²⁷ אַוְיךָ אַזְ עַנְיִן וּוֹסָס
דָעַר אָדָם הַאֲטָ אַזְ דָעַם אַ גַּעַשְׁמָאָק, צַי
וּוְיִיל אַזְ אַזְ מַוְטָעָם וּמוֹסְבָּר בְּשַׁכְלָוּ
אַדְעָר עַר פְּילַט אַזְ דָעַם אַ הַרְגָשָׁ
וְחוֹית בְּמִדּוֹתָיו; וּוּבְאַלְדָ אַבְעָר אַזְ דִי
גַּאֲוָלה פֿוֹן (טוּמָאת) מְצִירִים אַיִ גַּעַקְמָעָן
מַלְמָנְגָה (אַזְ נִיטְקִין מִצֶּד דָעַר הַכְּנָה דְעָרְצָו
מִצֶּד דִי אַיְדֵין) אַזְ מַוְכוֹן, אַזְ סְאַיְן בָּאַ
זְיַי נִיטְקִין אַזְ עַוְוּעַן „טָעַם“ אַזְ דָעַם. עַבְדִּים
הַיְיָנוּ לְפֻרְעָה בְּמְצִירִים, וּוּבְדָא בְּהַפְּקִירָא
נִיחָא לִי²⁸. וּפְאַפְּלוּ בְּטַז' נִיסְן וְלְאַחֲרָיו
אַזְ בֵּי זְיַי נִאָךְ פְּאַרְבְּלִיבָן פֿוֹן רַע
וּטוּמָאת מְצִירִים אַזְ עַס אַיִ גַּעַוְעָן בְּרָה
הַעַם אַנְטָלָאָפָן פֿוֹן מְצִירִים, וּוֹסָס דָאָס

(21) ראה תז, ג וברפרשי שם.

(22) שְׁעִפְזִי מִבּוֹן הַתוֹכָן דָלָא הַסְּפִיק כָּרִי
וְהַשְּׁיבָתוֹ וְעַד כְּדִי כְּרָ – שְׁמַדְאָרוּתָא צְלָ
אַכְלִתָּמָה – עַשׂ זה.

(23) ראה לְקוּתָה אָמָרָה לה, ב. בְּמִדְבָּר א, ג.
וּבְאַרְוָכה – אוֹהָתָה בָא (ע' ר' ר'צָא וְאַיְלָךְ. כְּרָח ע'/
בְּתִתְקָמָה וְאַיְלָךְ). הַמְשָׁרָךְ וְכָהָרְלִי – בְּתַחְלָתוֹ
וּשְׁמָ פְּקַכְשָׁתָא וְאַיְלָךְ. ד'ה כִי בְּחַפְזָן (וּהַמְשָׁבָ
תְשַׁחַת) וְעַד. וּרְאָה תְנִיאָ פָלָל²⁹.

(24) פ' רָאָה שם.

(25) נְדֹרִים מא. רע"א.

(26) פְּסָחִים לו, א. טוֹשְׁוּעָ (ודָאָהָה³⁰) אוֹיָח
סְטָמָב ס"א (ס"א, ס"ז.).

(27) רָאָה בְּאַרְוָכה לְקוֹרְשָׁ חַטְיָז' ע' 124 וְאַיְלָךְ.
... (28) גִּיטִין יג, רע"א.

[ע"ד משל – פון די אותיות ("מקבל") פון אן דבר שכל: יעדער שכל האט זייןע אונטיות אין וועלכע ער איז אונגעטען, אבער אין דעם דבר שכל עצמו, ווי ער איז נאך אידעדער דער מענטש באָרגֿרִיפֿט עס בְּכַלִּי שְׁכָלוֹ, זַיְנְעָן דִּי אָוְתִּיתָתְּ נִט ניכר, עס הערט זיך דער תוכן, דער "אור" השכל; בשעת דער שכל ווערט אויפֿגֶעְטָאָן דורך איז איז אידזָן, זייןען זיך בְּמְסֻפֶּרֶר ד' – כולן אויך דעם פערטן לשון (ולקחתי אתכם לי לעם).

דאָס איז אויך איינגער פון די בייארים איז דעם חילוק צוישן די אבות און אמהות – ג' אבות און ד' אמהות³⁶:

דער תואר „אָב“ און „אָמָּה“ איז פֿאָרְד בונדן מיט זיעיר השפה, הולדת בניים ובנות און פון די חילוקים צוישן זיך איז דער השפה איז: איז טיפֿט (השפה) האב זייןען די „אָבָּרִי הַוּלְדָּכְלָּוּלָּה... בעעלם גָּדוֹלָה“, אבער די „אָמָּמָזִיצְיָהוּתְּ בְּהַעַלְמָן גָּדוֹלָה“, דעם אָב, דער „משפֿיעָה“, איז נאך דער דבר המשפע (דער ולד) נאך איז ציווילוי – דער גילויו ההשפעה ובפועל ממש (בכלי המקבָּל) איז דורך דער אָם.

אונ דערפֿאָר זייןען דא ג' אבות – וויל דִּי השפה ווי זיך איז מצד (אונ איז) דעם „משפֿיעָה“ (אבות) איז אויסגעשטעלט איז דריי בחינותן כנ"ל; משאָכְ בְּאָמָהָתְּ, בח"י מַקְבָּל, זייןען במספר ד'³⁹.

(36) ד"ה לולב וערבה תרנ"ט (ע' לו ואילך). ובכ"ם.

.ב.

(37) ברכות טז, ב.

(38) אג"ק טו"ס כת (קנא, א). וראה גם תניא פ"ב.

(39) ועדז'ו בכללות העולם שכל דבר מרכיב מד' יסודות – אש רוח מים עפר (ראה רמב"ם הל' יסוח"ת רפ"ד. ומפורש בכ"מ בזהר ותקו"ד) – ומ"מ „לא נזכר בכל ספר ציריה רק ג'“. ומובואר בפרש (ש' המכריין פ"ג. הובא ונת' באוה"ת

וואו זיך קומט מצד דעם אויבערשטטען; משאָכְ די כוסות יין, וויבאלד זיך זייןען מרמן אויף דער גאולה ווי זיך האט זיך אויפֿגֶעְטָאָן דורך איז איז אידזָן, זייןען זיך בְּמְסֻפֶּרֶר ד' – כולן אויך דעם פערטן לשון (ולקחתי אתכם לי לעם).

ומהאי טעמא איז נאך אכילת מצה מן התורה, וויל בְּיֵצֵאת מצרים (לייל פסח) איז בפועל געווען בליזן די גאולה מלמעלה – די ערשטע דריי עניינים.

ה. בעומק יותר יש לומר, איז עס איז דא ג' שיכוכת (פנימית) צוישן מצה וкосות (יין) און די (ז'יירע) מספרים ג' און ד':

דער חילוק צוישן די מספרים ג' און ד' איז מובן פון מאמר חז"ל³³ בנוגע די אותיות ג' און ד' – "גִּימְלִיל דְּלִית" – גמול דלים. דה. איז גימ"ל איז מרמן אויפֿן "גומל" (נותן) און דל"ת אויפֿן "דְּלִי" (מקובל).

אונ דאס ווערט אויך אָרוֹיסְגָּעְבָּרָאָכְט אין די מספרים ג' און ד'³⁴: אָ "הַשְּׁפָעָה" ווי זיך שטייט נאך איז דעם משפייע (נותן), באָשְׁטִיטִיזִיט זיך פון דריי בחינות, בשעת די השפה קומט שיווין אן צום מַקְבָּל, קומט צו אָ פָּעָרְטָעָה בְּחִינָה – דער (שטח וכלי) (ה)מַקְבָּל³⁵ (וועלכע איז פריער געווען בעעלם איז דער השפה).

(33) שבת קד. א.

(34) ראה גם לקו"ש חי"ז (ע' 202 ואילך), חי"ח (ע' 322 ואילך) – ע"פ צפערץ עה"ת ד"פ ויצא (ממיין ח"ב פ"ז). ובדרוש ג' מינין אדם סי' (אויה"ת בליך ע' תחפק ואילך. אויה"ת עניינים ע' צו ואילך (וראה הנטמן שם בשואה"ג)) ביאור באופן הפקה, דמסוף האורות הווא ז', ודכלים – ג'. ולהעדי מישחת פה תורה"ץ (נעתק בהגש"פ הנ"ל ע' ז) דמצאות ומזומים לכליים. וראה הגש"פ עם ביאורים (קה"ת תשמ"ז-ז') ע' סה.

(35) עיין המשך תרשי' ע' רה ואילך. שם ע' רפוזת. ובכ"ם.

או מען זאָל דערעהרין ווי די גאולה איז
מצד המקובל, אידן.

און דעריבער⁴² קומט עס איז (א)
שתיית יין וואָס האָט אַ טעם, און (ב) איז
אַ מספֶּר פּוֹן ד' דוקא.

ז. דער ביאור הניל' (אין דעם טעם
פּוֹן ג' מצוֹת) גיט אויך אַ הסברה איז
אַ דבר תמה וואָס מען געפִּינט בנוגע
זו מצה:

דער דין איז⁴³ אַז "בלע מצה יצא"
— ס'איו ניטאָ קיון חיוב צו מרגיש זיין
טענע מצה, און אויב נאר ס'איו געוווען
אַכְּלִית⁴⁴ מצה — אַפְּילוּ דַּרְךְ בְּלִיעָה —
איוּ מען יוֹצֵא י"ח (משא"כ בַּיִי מְרוּרָה⁴⁵
איוּ מען ניט יוֹצֵא "עד"⁴⁶ שירגיש טעם
מרירתו בפיו").

אָבער לאַידיך איוּ דער דין, אַז מ'איוּ
ניט יוֹצֵא בְּמִצְחָה מְבוֹשָׁלָת⁴⁷ אַדְעֵר אַפְּילוּ
מייט אַ מִצְחָה וואָס האָט זיך גַּעֲוִוִיקט
איוּ מי פִּירּוֹתָה,⁴⁸ ווַיְיַלְלָה, "עַפְּגַּע שָׂאָצ'"
שיטיעום טעם מצה בפיו .. מ'ם המצה
ענצומה ציריך שייהִ בה טעם מצה (ולא
שיפָג טעמה ע' טעם אַחֵר).

איוּ ניט מובן (וועי מפרשימִים⁴⁹ פרעגן):

(43) פְּשָׁחִים קטו, ב. טוּשְׁוּעַ (ודאדה"ז) אוּחָה

(44) ראה שׁוּעַ אַדְהָי' שֵׁם: דכּוּן שננה גְּרוּנוֹ
מננה ה'ז נקראת אכילה. ואַכְמ'.

(45) ל' אַדְהָי' שֵׁם (עַפְּגַּע מְגַ"א שֵׁם סְקִיְבַּ וְטַז').

(46) פְּשָׁחִים מא, א. טוּשְׁוּעַ (ודאדה"ז) אוּחָה
סטְּמָא סְדַד (ס"ד).

(47) שׁוּעַ אַדְהָי' שֵׁם סְקִיְבַּ (מְמָגַ"א שֵׁם סְקִיְז').

(48) ל' אַדְהָי' שֵׁם (מְתַז שֵׁם סְקִיְבַּ). וראה
ברכות לת', ב: דבעין טעם מצה. ט'ז סְתָעָה שֵׁם.

וראה מאַיִר שְׁבָהֻרָה דָבָאָה.

(49) ב'ח לטאּוּחָה סְתָאָה שֵׁם. לבוש סְתָעָה שֵׁם
נזכר בט'ז שֵׁם. וראה ט'ז סְתָאָה שֵׁם. מג"א שֵׁם
סְקִיְאָ. ועוד.

ובמאַיִר פְּשָׁחִים (קטו, ב): ויש שׁוֹדוֹין אַפְּ עַיקָּר
השְׁמוּעה לוֹמֵר שאָפְּ בלע מצה לאַיצָּא, ומפָנִי

ו. עד"ז איוּ בנוגע צו יציאת מצרים:
אין דער גאולה פּוֹן מצרים (וועי ז'
איוּ גַּעֲקּוּמָן מְלָעַלָּה) איוּ גַּעֲוּוּן כְּלוּ
"בְּכָחָה" דַי גַּאנְצָן גַּאֲוָלה בְּשְׁלִימָותָה (אוּיךְ
די גַּאֲוָלה וְזִי איוּ גַּעֲקּוּמָן דְּעַרְנָאָךְ
ליְדַי גַּוְילְיוּ בְּפּוֹעַל בַּיִי מִת'), ס'איו נָאָר
וּוָאָס "דָּאָרָט" איוּ עַס בְּהַעַלְמָה.
און דאס איז אויך פּוֹן דַי חִילּוּקִים
צווישן מצה און יין (cosaּות):

דער "זְכַרְנֵן לְגַאֲוָלה וְלְחִירּוֹתָה" מצד
תורה שבכתב — "מוסר אַבְּיךָ"⁴⁰ — איוּ מְדַגֵּשׁ דַי גַּאֲוָלה וְזִי
דאָס אַיְזָן מִצְדְּ הַקְּבָּה, און (ב) אַיְזָן
איוּ דאס (א) עַיְ אַכְּלִית מצה, און (ב) אַיְזָן
אַיְזָן מספֶּר פּוֹן ז' (וועיל וְזִי דַי "הַשְּׁפָעָה"
איַיְלָן אַיְזָן "מְשִׁפְיעָ" שְׁטָעַלְטָן זִקְעָס
אוּיס אַיְן דָּרִי, כְּנָל);

די חִמְמִים — תורה שבע"פ, "תורת
אַמְלָה"⁴⁰ (מקובל⁴¹) — האָבוֹן מְסֻרֵף גַּעֲוּוּן
און מְתָקֵן גַּעֲוּוּן אַז דער זְכַרְנֵן
וְלְחִירּוֹתָה" מַזּוּ (אוּיךְ) זִין אַז אַוְרָה

(شمota כרך ז) יתרו ע' ב'תרפה ואילך. סה"מ
תרבּוּשׁ שם. ובכ"מ) שיטוד העפר מתגלה ע' ה' הג'
יסודות. ולהעיר מفردש שם, דג' היסודות שייכים
ל'ג' אבות (חג"ת) יסוד הד' (עפר) — מל' (אסתר).
(40) משל' א, ח. אגָּה"ק שְׁבָהֻרָה 38. וראה
לעומן ע' 267 הערכה .52

(41) להעיר גם מלקוּשׁ חכ"ה ע' 248 (והערה
(47)

(42) מתאים להמבואר בכתב הארייזל (פע"ח
ש' חמץ ומצה רפ"ב (αιיל). ש' הוכנות ענין
הפסה דרשוֹן) דג' מצות הם כנגד (ג') מוחין
דאָבָאָן, ז' כוֹסֹתָן כנגד (ד') מוחין דאייטא. ראה
באָרכָה תור'ח שמאות קלד, אַוְילך. עוד.

ולהעיר ג'כ' מר"ה יא, אַ מְדַלְגָּן על ההרים
בזכות אבות מקפִּץ על הגבעות בזכות אמותו.
וע'פְּ המבואר בפניהם ייל' שהם ב' עניינים בגאות
מצרים, שנגנְגָּדָם — ג' מצות (כנגד ג' אבות), ו' ז'
כוסות (כנגד ד' אמותו). וראה גם בורות ה' השם
בסתוף הפרק. לקוטי לוי' ז' אגרות ע' רצט. שם ע'
ש.ג.

אֲבָעֵר מִצְדָּךְ דַּעַר חַפְצָא, צִוְויִי הַשֵּׁם
מְאַכֵּט דִּי מְצִיאוֹת (דְּמָצּוֹת) מְצָה, מִצְדָּךְ
דַּעַם אַוְיבָּעֶרְשָׁטָן אַיְזָן דַּעַר גָּאֹולָה
גַּעֲגֻבָּן גַּעֲוֹוָאָרָן דַּעַר כָּחַ צַו אַיְבָּעֶרְ
שְׁטָעַלְוָן אַיְדָן אַזְזַיְלָן גָּגָל וּוּרָן
(אוֹיר מִצְדָּךְ זַיְעָר מְצִיאוֹת) פָּוֹן טְוָמָאת
מְצְרִים. אַוְן דַּעְרַיְבָּעֶר מַזְוָן דִּי חַפְצָא „מְצָה
עַצְמָה“ הַאָבָּן אַ “טְעֵם מְצָה“, וּוַיְיל דִּי
גָּאֹולָה עַצְמָה הַאָטָם גַּעֲגֻבָּן (הַאָטָם זַיְדָס
גַּעֲדַיְאָרְטָפָרְטָרְ פְּרִיעָר „הַאָבָּן“) דַּעַם כָּחַ אוֹיפָ
„טְעֵם“ (נָאָר לְפָוּעָל הַאָטָם זַיְדָס אוֹיפָ
גַּעֲטָאָן בַּיְיָ אַיְדָן בַּיְיָ מַתָּן תּוֹרָה).

אַעֲפָכְבָּ קָעָן מַעַן יוֹצָא זַיְן אֲכִילַת מְצָה
נָאָר מִיטָּלָה לְחַם עֲוֹנוֹן אַוְן נִיטָּמֵת מְצָה
עַשְׂרִיה (כְּבָל ס"ג) – דָה. אַזְזַעְר „טְעֵם“
וּוְאָס אַיְזָ פָּאָרָאָן אַוְן מַזְוָן זַיְן אַזְזַעְר
מְצָה אַיְזָ דַוְרָכָאָוִס „טְעֵם מְצָה“, אֲבָעֵר
נִיטָּ קִיּוֹן גַּעֲשָׁמָאָק וְתַעַנוֹגָוּ וּוְאָס קוּמוֹטָ
מִצְדָּךְ עַפְעַס וּוְאָס אַיְזָ נִיטָּ „מְצָה“ (וּוְיָ דַעַר
טְעֵם פָּוֹן מְצָה עַשְׂרִיה) –

אַוְן וּוְיָ דַאָס שְׁפִיגָּלֶט זִיר אָפָ אַיְזָ
עַבּוּדַת הַאָדָם מִיְינָט עַס: „טְעֵם מְצָה“ אַיְזָ
דַעַר גַּעֲשָׁמָאָק אַיְן קְבָלַת עַולְעַז⁵³, נִיטָמֵת
דַעַת – נָאָר לְחַם עֲוֹנוֹי (בְּדָעַת). דַאָס אַיְזָ
נִיטָדָעָר גַּעֲשָׁמָאָק וּוְאָס קוּמוֹטָ פָוֹן שְׁכָל
אֲדַעַר מְדוֹת, וּוְאָס זַיְיָ בְּרַעֲנָגָעָן טְעֵם אַוְן
הַנָּאָה, נָאָר – זַיְן קְבָלַת עַול אַיְזָ בַּיְיָ
מִיטָּ אַ גַּעֲשָׁמָאָק.

(מושיחות אחרון של פסח תשמ"ב)

(53) להעיר מלקו"ש חט"ז שנסמנו לעיל העירה

וּוַיְבָאָלְד אַזְזַעְר בַּיְיָ אֲכִילַת מְצָה פָּאַדְעָרֶט זַיְדָס
נִיט אַזְזַעְר אַדָּם זַאָל מְרַגְּשָׁן זַיְן טְעֵם
מְצָה – פָּאַרְוָאָס דַּאָרְפָּ דִּי „מְצָה עַצְמָה“
יעַ אָבָּן „טְעֵם מְצָה?“?

וְהַבְּיאָוֹר (פָּנִימִיּוֹ⁵⁴) אַיְזָ דַעַם: דַאָס וּוְאָס
בַּיְיָ מְצֹות אֲכִילַת מְצָה מַזְוָן נִיט זַיְן
טְעֵם מְצָה אַיְזָ נָאָר מִצְדָּךְ דַעַם „גָּבְרָא“
– וּוַיְיל בָּאָ דִי אַיְזָן אַיְזָ גָּאֹולָת מְצְרִים,
וּוְאָס אַיְזָ עַקְוּמָעָן מְלַמְּעָה, אַזְזַעְר אַיְזָ
דַעְרַיְבָּעֶר אַיְזָ בַּלְיוֹן מְכוֹרָה אֲכִילַת מְצָה,
בָּאוּפָן אַזְזַעְר וּוּרָן זַיְלָן דַעַם וּבְשָׁר כְּבָשָׁרוֹ
– אַזְזַעְר גָּאֹולָה זַאָל נְתַעַצְמָן וּוּרָן מִיטִּין
עַצְמָה (הַגָּאָל), אֲבָעֵר – לָאו דּוֹקָא אַזְזַעְר
אָוכְלַיְטָעַם⁵⁵, לָאו דּוֹקָא אַזְזַעְר זַאָל פְּוַיְל
אַ טְעֵם וְהַנְּאהָ פָוֹן טְעֵם מְצָה⁵⁶.

שְׁכָל הַפְּרָקָט מְצִינוֹ שָׁאוּמָרִים תָּمִיד טְעֵם מְצָה
בְּעִינָן (ראה פָּשָׁחִים שם ע"א) לְאַוְיכְרֹוךְ אַיְנִישָׁ
מְצָה וּמְרוּרָכִי (ובמְאִירָי שם). וּעוֹד). וּרְאָה לְקִמְנוֹ
הַעֲרָה.⁵²

(50) הַבְּיאָוֹר עַפְעַגְלָה – רָאָה הַנְּסָמָן בְּהַעֲרָה
הַקְּדָמָת. וּעוֹד.
(51) אִיּוֹב, יְב., יא.

(52) וְהַאֲדָיִי יוֹצָא יְחִי מְצָה כְּשַׁלּוּסָה יְחִדָּעַם
מְרוּר בְּזָמָן הַזֶּה, „שְׁהַמְּרוּר שְׁהָוָא מַדְסָמְבָטָאַת
טְעֵם הַמְּצָה שְׁהָאָמַן הַתּוֹרָה“ (שְׁוּעָדָה⁵⁷)
סְתָעָה טְעַז⁵⁸ (מִפְשָׁחִים קְטוּ, אַוְרְשָׁבִים⁵⁹ וּעוֹד
שָׁם. מַגְעָא שָׁם סְקִי⁶⁰). וּרְאָה שָׁם סְכָ"ז⁶¹ „כְּשַׁלּוּסָן
יְחִדָּשׁ שְׁאָוָא מְרוֹגְנִישׁ טְעַמְּן בְּפִירְוִי“ – עַכְצָל שָׁאיִן
הַחְסָרָן בְּעִנְיָן הַרְגָּשָׁתָן טְעֵם מְצָה בְּפִירְוִי (הַגָּבָרָא)
כְּפָשׁוּטוֹ – שְׁהָרִי אַכְ"בָּמַאי נְפָקִים⁶² בֵּין מְרוּר
דָאֹרְרִיתָא וּמְרוּר דְרַבְּנָן? – וּעַכְצָל שְׁהָכוֹנוֹה כָּאָז
לְדִין בִּיטּוֹל (וְהַשִּׁיר לְהַחְפָּצָא דְהַמְּצָה). זַאָכְ"מ.

